

เจตคติและการใช้บริการระบบประกันสังคมของแรงงานในจังหวัดสมุทรปราการ  
Attitude and Using the Social Security System for  
the Labour in Samutprakan Province

ประสิทธิ์ศักดิ์ ศิริจารุภัทร

Prasittisak Sirijarupat

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ประยุกต์ คณะเศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

prasitsiri38@gmail.com

**บทคัดย่อ**

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบเจตคติและการใช้บริการประกันสังคมของแรงงาน กลุ่มตัวอย่างเป็นแรงงานในจังหวัดสมุทรปราการ พ.ศ. 2551 จำนวน 720 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประเมินรวมค่ารวมค่า 6 ระดับ มีค่าความเชื่อถือได้เท่ากับ 0.83 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว แล้วทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ Sheffé ผลการวิจัยพบว่า 1) แรงงานมีเจตคติต่อระบบประกันสังคมอยู่ในระดับสูง และมีการใช้บริการประกันสังคมเฉลี่ย 3.92 ครั้ง/ปี 2) แรงงานมีเจตคติต่อระบบประกันสังคมของแรงงานแตกต่างกันตามสถานภาพการสมรส 3) แรงงานที่มีสถานภาพโสด มีการใช้บริการประกันสังคมแตกต่างกันตามอายุ และฐานะครอบครัว ส่วนแรงงานที่มีสถานภาพสมรส มีการใช้บริการประกันสังคมแตกต่างกันตามระดับการศึกษา รายได้ และอายุ และ 4) แรงงานที่มีสถานภาพโสด มีเจตคติต่อระบบประกันสังคม แตกต่างกันตามระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกครอบครัว อายุ รายได้ครอบครัว และฐานะครอบครัว ส่วนแรงงานที่มีสถานภาพสมรส มีเจตคติต่อระบบประกันสังคม แตกต่างกันตามรายได้ครอบครัว จำนวนสมาชิกครอบครัว และฐานะครอบครัว

**คำสำคัญ:** เจตคติ การใช้บริการประกันสังคม ระบบประกันสังคม แรงงาน จังหวัดสมุทรปราการ

**Abstract**

This research was to study and compare the attitude and using the social security system. The sampling group was 720 labour in Samutprakan Province in 2008 by random sample of multi-stage sampling. The research tool was 6 level summated rating scale measurement, the reliability is 0.83, and analyzed via statistic package program for mean, standard deviation, t-test, F-test and Sheffé test. The result of this study was as follows; 1) The labour had high attitude about social security system and the average of the application of the social security was 3.92 times per year. 2) The labour had different attitude according to their marital status. 3) The single labour had different application of the social security system according to their age and family status, and the married labour had different application of the social security system according to their educational level, income and age. and 4) The single labour had different attitude toward the social security system according to their educational level, number of family members, age, household income and family status, and married labour had different attitude the social security system according to household income, number of family members, and family status.

**Keywords :** Attitude, Social Security Services , Social Security System, Labour, Samutprakan Province

## 1. บทนำ

การเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมไทยจากสังคมเกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรม ส่งผลให้สัดส่วนการประกอบอาชีพของคนไทยเปลี่ยนแปลงไป โดยจะเป็นการประกอบอาชีพในสถานประกอบการต่างๆ แทนการประกอบอาชีพในครัวเรือน ซึ่งการประกอบอาชีพในสถานประกอบการนั้นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่ทำให้สร้างความมั่นใจให้กับแรงงานได้ดีก็คือ ระบบสวัสดิการ โดยแต่ละสถานประกอบการมีการจัดสวัสดิการทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกัน ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับศักยภาพของแต่ละสถานประกอบการที่สามารถจะทำได้ เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้กับแรงงานของตนเอง ดังนั้นเพื่อเป็นการสร้างบรรทัดฐานให้สถานประกอบการปฏิบัติในแนวทางเดียวกัน รัฐบาลจึงจัดตั้งกองทุนประกันสังคมขึ้นมา เพื่อเป็นป้องกันและแก้ไขความเดือดร้อนของแรงงานเมื่อไม่สามารถทำงานได้ หรือไม่ได้ทำงาน และเป็นการสนับสนุนให้ประชาชนสร้างหลักประกันในด้านความมั่นคงในการดำรงชีพของตนเองและครอบครัว

ในประเทศไทย กองทุนเงินทดแทน นับเป็นก้าวแรกของการประกันสังคมไทยที่ให้หลักประกันแก่ลูกจ้างกรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยด้วยโรคอันเนื่องมาจากการทำงาน ทั้งนี้กองทุนเงินทดแทนเกิดขึ้นในประเทศไทยครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2515 ภายใต้การบริหารของสำนักงานกองทุนเงินทดแทนกรมแรงงาน ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม 2515 โดยในปีแรกของการให้ความคุ้มครองจะครอบคลุมเฉพาะสถานประกอบการที่มีลูกจ้าง 20 คนขึ้นไปที่อยู่ในเขตกรุงเทพฯ แล้วจึงค่อยๆ ขยายความคุ้มครองออกไปจนครบทุกจังหวัดทั่วประเทศในวันที่ 1 กรกฎาคม 2531 ต่อมาได้มีการผลักดันพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ประเทศไทยจึงมีการประกันสังคมอย่างเต็มรูปแบบโดยลูกจ้างจะได้รับความคุ้มครองทั้งในเรื่องการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย ทูพพลภาพ และตาย อันมิใช่เนื่องจากการทำงาน รวมไปถึงการคลอดบุตร สงเคราะห์บุตร ชราภาพ และการว่างงาน เปรียบเช่นเดียวกับประเทศอื่นๆ ซึ่งวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุนประกันสังคม ก็เพื่อสร้างหลักประกันและความมั่นคงในการดำรงชีวิตให้แก่ประชาชน โดยการเฉลี่ยทุกข์ เฉลี่ยสุข ร่วมกันรับผิดชอบต่อสังคมด้วยการออมและเสียสละเพื่อส่วนรวมมีหลักการสำคัญ ที่มุ่งให้ประชาชนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือตนเอง และครอบครัวในยามที่ไม่มีรายได้รายได้ลดลงหรือมีรายจ่ายเพิ่มขึ้น โดยไม่เป็นภาระให้ผู้อื่นและสังคม การประกันสังคมจึงเป็นมาตรการหนึ่งซึ่งก่อให้เกิดความมั่นคงในชีวิต

ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 บังคับใช้วันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2533 โดยมีสำนักงานประกันสังคม ซึ่งสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมรับผิดชอบในการดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งพระราชบัญญัตินี้จะให้หลักประกันแก่ลูกจ้างผู้ประกันตน รวมทั้งสิ้น 7 กรณี คือ การเจ็บป่วยหรือประสบอุบัติเหตุ การทุพพลภาพ การตาย ที่มีขึ้นเนื่องจากการทำงาน การคลอดบุตร การชราภาพ การสงเคราะห์บุตร และการว่างงาน [1] ทั้งนี้ในระยะแรก จะให้ความคุ้มครองแก่ลูกจ้างที่อยู่ในสถานประกอบการที่มีจำนวนตั้งแต่ 20 คน ขึ้นไปก่อน โดยให้ขยายไปยังสถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 10 คน ในปี 2536 และให้ความคุ้มครองเฉพาะกรณีเจ็บป่วย ทุพพลภาพ ตายที่มีขึ้นเนื่องจากการทำงาน และกรณีคลอดบุตร ก่อน ทั้งนี้นายจ้าง และลูกจ้าง และรัฐบาล เป็นผู้จ่ายเงินสมทบในอัตราที่เท่ากัน คือร้อยละ 1.5 สำหรับการชราภาพ และการสงเคราะห์บุตรให้ขยายความคุ้มครองภายในปี 2539 และการว่างงานให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกาเมื่อพร้อมที่จะดำเนินการ

จังหวัดสมุทรปราการ มีวิสัยทัศน์ คือ “ศูนย์กลาง Logistics เพื่อการส่งออกสินค้าเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม เป็นเมืองอุตสาหกรรมหลักของชาติ บ้านเมืองน่าอยู่ และเป็นแหล่งรองรับการขยายตัวของสนามบินสุวรรณภูมิ” จากวิสัยทัศน์ดังกล่าว ส่งผลให้จังหวัดมีโรงงานอุตสาหกรรมอยู่เป็นจำนวนมาก ดังนั้นจึงมีแรงงานจำนวนมากเข้าอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ของจังหวัด และแรงงานดังกล่าวก็มีความหลากหลายในเรื่องอายุและความรู้ แต่ส่วนใหญ่แรงงานจะเป็นแรงงานในระบบที่ไม่ได้รับสวัสดิการต่างๆ ที่รัฐและสถานประกอบการได้ร่วมกันจัดให้ พ.ร.บ. ประกันสังคมเริ่มมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 2 กันยายน 2533 จัดเป็นระบบประกันสุขภาพขั้นพื้นฐานของแรงงานในสถานประกอบการของเอกชนส่วนใหญ่ แต่ที่ผ่านมา กลับพบว่าแรงงานส่วนหนึ่งได้ละเลยที่จะใช้บริการระบบการประกันสังคม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับระบบการประกันสังคม แต่ก็มีแรงงานจำนวนมากได้ให้ความสำคัญและตัดสินใจใช้บริการระบบประกันสังคมดังกล่าว

ดังนั้น เพื่อให้กระบวนการให้บริการระบบประกันสังคมของแรงงานในจังหวัดสมุทรปราการเป็นไปอย่างสมบูรณ์ มีประสิทธิภาพ และเอื้ออำนวยต่อความต้องการของผู้ใช้แรงงาน ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาเจตคติและการใช้บริการประกันสังคมของแรงงานในจังหวัดสมุทรปราการ เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนการวางแผนการจัดบริการระบบประกันสังคมให้สามารถจูงใจให้แรงงานเห็นความจำเป็นและความสำคัญ

ของระบบดังกล่าว และจะได้จัดบริการระบบประกันสังคม เพื่อตอบสนองกับความต้องการของแรงงานต่อไป

## 2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการใช้บริการระบบประกันสังคมของแรงงานในจังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามสถานภาพ ระดับการศึกษา อายุ รายได้ รายได้ครอบครัว สมาชิกครอบครัว และฐานะครอบครัว

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการใช้บริการระบบประกันสังคมของแรงงานในจังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามสถานภาพ ระดับการศึกษา อายุ รายได้ รายได้ครอบครัว สมาชิกครอบครัว และฐานะครอบครัว

2.3 เพื่อศึกษาเจตคติต่อระบบประกันสังคมของแรงงานในจังหวัดสมุทรปราการ จำแนก ตามสถานภาพ ระดับการศึกษา อายุ รายได้ รายได้ครอบครัว สมาชิกครอบครัว และฐานะครอบครัว

2.4 เพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่อระบบประกันสังคมของแรงงานในจังหวัดสมุทรปราการ จำแนก ตามสถานภาพ ระดับการศึกษา อายุ รายได้ รายได้ครอบครัว สมาชิกครอบครัว และฐานะครอบครัว

3. สมมุติฐานการวิจัย แรงงานในจังหวัดสมุทรปราการที่มีสถานภาพ ระดับการศึกษา อายุ รายได้ รายได้ครอบครัว สมาชิกครอบครัว และฐานะครอบครัวต่างกัน มีการใช้บริการ และเจตคติต่อระบบประกันสังคมแตกต่างกัน

## 4. วิธีดำเนินการวิจัย

### 4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร คือ แรงงานในจังหวัดสมุทรปราการ พ.ศ. 2551 จำนวน 300,000 คน[2]

2) กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการกำหนดขนาดโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan [3] ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อน 5% และขนาดของประชากร 300,000 คน [2] ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 720 คน และสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

### 4.2 ขอบเขตตัวแปร

1) ตัวแปรจะประกอบด้วยตัวแปรอิสระ คือ สถานภาพ ระดับการศึกษา อายุ รายได้ รายได้ครอบครัว สมาชิกครอบครัว และฐานะครอบครัว

2) ตัวแปรตาม คือ การใช้บริการระบบประกันสังคม และเจตคติต่อระบบประกันสังคม

## 4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยแบบสอบถาม และแบบวัด คือ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป และแบบวัดเจตคติต่อระบบประกันสังคม โดยมีการทดลองใช้กับแรงงานในจังหวัดสมุทรปราการที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง มีความเชื่อถือได้เท่ากับ 0.83

## 4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองกับกลุ่มตัวอย่างแรงงานในจังหวัดสมุทรปราการ ระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ. 2551 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2552 ได้รับแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์กลับคืน จำนวน 623 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 86.53 ของกลุ่มตัวอย่าง

## 4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูป โดยมีประเด็นการวิเคราะห์ ดังนี้

1) การวิเคราะห์การใช้บริการประกันสังคม โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) การวิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้บริการประกันสังคม และเจตคติต่อระบบประกันสังคมของแรงงาน โดยแบ่งเป็น

2.1) การเปรียบเทียบการใช้บริการประกันสังคมและเจตคติต่อระบบประกันสังคมของแรงงานที่มีสถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ และจำนวนสมาชิกครอบครัวต่างกัน โดยการทดสอบค่าที (t-test) แบบสองกลุ่มเป็นอิสระต่อกัน (Independent samples)

2.2) กรณีเปรียบเทียบการใช้บริการประกันสังคมและเจตคติต่อระบบประกันสังคมของแรงงานที่มีอายุ รายได้ ครอบครัว และฐานะครอบครัวต่างกัน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-test) และทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe'

## 5. ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการให้บริการประกันสังคมของแรงงาน จำแนกตามลักษณะและสถานภาพการใช้บริการ

| ลักษณะและสถานภาพการใช้บริการ                        | จำนวนครั้งที่ใช้บริการต่อปี |      |
|-----------------------------------------------------|-----------------------------|------|
|                                                     | $\bar{X}$                   | S.D. |
| 1. การใช้บริการประกันสังคมของแรงงาน กรณีสถานภาพโสด  | 3.59                        | 2.73 |
| 2. การใช้บริการประกันสังคมของแรงงาน กรณีสถานภาพสมรส | 4.11                        | 3.38 |
| ภาพรวม                                              | 3.92                        | 3.16 |

ประสิทธิศักดิ์ ศิริจารุภัทร  
วารสารเศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรม ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม - สิงหาคม 2557

**ตารางที่ 2** การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเจตคติและการใช้บริการประกันสังคมของแรงงาน ที่มีสถานภาพการสมรสต่างกัน

| สถานภาพการสมรส | การใช้บริการประกันสังคม |           |      |       |      | เจตคติต่อระบบประกันสังคม |           |      |        |      |
|----------------|-------------------------|-----------|------|-------|------|--------------------------|-----------|------|--------|------|
|                | n                       | $\bar{X}$ | S.D. | t     | Sig. | n                        | $\bar{X}$ | S.D. | t      | Sig. |
| - โสด          | 160                     | 3.59      | 2.73 | -1.78 | .08  | 211                      | 3.65      | .67  | -2.41* | .02  |
| - สมรส         | 310                     | 4.11      | 3.38 |       |      | 377                      | 3.78      | .61  |        |      |

Sig. < .05

**ตารางที่ 3** การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการใช้บริการประกันสังคมของแรงงาน จำแนกตามสถานภาพสมรส และข้อมูลทั่วไป

| ข้อมูลทั่วไป                        | โสด |           |      |       |      | สมรส |           |      |       |      |
|-------------------------------------|-----|-----------|------|-------|------|------|-----------|------|-------|------|
|                                     | n   | $\bar{X}$ | S.D. | t     | Sig. | n    | $\bar{X}$ | S.D. | t     | Sig. |
| 1. ระดับการศึกษา                    |     |           |      |       |      |      |           |      |       |      |
| - ประถมศึกษา                        | 78  | 3.86      | 2.86 | 1.44  | .15  | 194  | 4.48      | 3.81 | 2.62* | .01  |
| - มัธยมศึกษาขึ้นไป                  | 67  | 3.19      | 2.68 |       |      | 95   | 3.49      | 2.53 |       |      |
| 2. รายได้                           |     |           |      |       |      |      |           |      |       |      |
| - น้อย ( $\leq 6,000$ บาท)          | 78  | 3.36      | 2.05 | -1.06 | .29  | 161  | 4.50      | 3.55 | 2.11* | .04  |
| - มาก ( $> 6,000$ บาท)              | 82  | 3.82      | 3.25 |       |      | 149  | 3.69      | 3.14 |       |      |
| 3. สมาชิกครอบครัว                   |     |           |      |       |      |      |           |      |       |      |
| - สมาชิกครอบครัวน้อย ( $\leq 4$ คน) | 82  | 3.55      | 2.72 | -.21  | .83  | 234  | 4.10      | 3.41 | -.06  | .95  |
| - สมาชิกครอบครัวมาก ( $> 4$ คน)     | 78  | 3.64      | 2.77 |       |      | 76   | 4.13      | 3.30 |       |      |

\*Sig. < .05

**ตารางที่ 4** การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบการใช้บริการประกันสังคมของแรงงาน จำแนกตามสถานภาพสมรส และข้อมูลทั่วไป

| แหล่งความแปรปรวน  | โสด      |     |        |        |      | สมรส     |     |        |        |      |
|-------------------|----------|-----|--------|--------|------|----------|-----|--------|--------|------|
|                   | SS       | df  | MS     | F      | Sig. | SS       | df  | MS     | F      | Sig. |
| 1. อายุ           |          |     |        |        |      |          |     |        |        |      |
| ระหว่างกลุ่ม      | 74.630   | 2   | 37.315 | 5.259* | .006 | 102.458  | 2   | 51.229 | 4.591* | .011 |
| ภายในกลุ่ม        | 1113.964 | 157 | 7.095  |        |      | 3425.813 | 307 | 11.159 |        |      |
| รวม               | 1188.594 | 159 |        |        |      | 3528.271 | 309 |        |        |      |
| 2. รายได้ครอบครัว |          |     |        |        |      |          |     |        |        |      |
| ระหว่างกลุ่ม      | 19.135   | 2   | 9.567  | 1.284  | .280 | 17.709   | 2   | 8.855  | .774   | .462 |
| ภายในกลุ่ม        | 1169.459 | 157 | 7.449  |        |      | 3510.562 | 307 | 11.435 |        |      |
| รวม               | 1188.594 | 159 |        |        |      | 3528.271 | 309 |        |        |      |
| 3. ฐานะครอบครัว   |          |     |        |        |      |          |     |        |        |      |
| ระหว่างกลุ่ม      | 49.176   | 2   | 24.588 | 3.243* | .042 | 3.227    | 2   | 1.614  | .139   | .870 |
| ภายในกลุ่ม        | 1069.046 | 141 | 7.582  |        |      | 3498.970 | 301 | 11.624 |        |      |
| รวม               | 1118.222 | 143 |        |        |      | 3502.197 | 303 |        |        |      |

\*Sig. < .05

**ตารางที่ 5** การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการใช้บริการประกันสังคมของแรงงานที่มีอายุต่างกัน เป็นรายคู่ จำแนกตามสถานภาพสมรส

| อายุ                     | โสด       |      |         |      | สมรส      |      |         |        |
|--------------------------|-----------|------|---------|------|-----------|------|---------|--------|
|                          | $\bar{X}$ | น้อย | ปานกลาง | มาก  | $\bar{X}$ | น้อย | ปานกลาง | มาก    |
|                          |           | 2.91 | 4.38    | 3.82 |           | 3.59 | 3.99    | 5.40   |
| น้อย (อายุ $\leq 30$ ปี) | 2.91      |      | -1.47*  | -.91 | 3.59      |      | -.40    | -1.80* |
| ปานกลาง (อายุ 31-40 ปี)  | 4.38      |      |         | .56  | 3.99      |      |         | -1.41* |
| มาก (อายุ $> 40$ ปี)     | 3.82      |      |         |      | 5.40      |      |         |        |

\*Sig. < .05

ประสิทธิ์ศักดิ์ ศิริจารุภัทร  
วารสารเศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรม ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม - สิงหาคม 2557

**ตารางที่ 6** การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการใช้บริการประกันสังคมของแรงงานที่ฐานครอบครัวต่างกัน (กรณีแรงงานมีสถานภาพโสด) เป็นรายคู่

| ฐานครอบครัว                               | $\bar{X}$ | ต่ำ  | ปานกลาง | สูง   |
|-------------------------------------------|-----------|------|---------|-------|
| ต่ำ (รายได้ $\leq$ 2,000 บาท/เดือน/คน)    | 4.22      | 4.22 | 3.41    | 2.86  |
| ปานกลาง (รายได้ 2,001-4,000 บาท/เดือน/คน) | 3.41      |      | .81     | 1.36* |
| สูง (รายได้ $>$ 4,000 บาท/เดือน/คน)       | 2.86      |      |         | .55   |

\*Sig. < .05

**ตารางที่ 7** การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเจตคติต่อระบบประกันสังคมของแรงงาน จำแนกตามสถานภาพสมรส และข้อมูลทั่วไป

| ข้อมูลทั่วไป                        | โสด |           |      |        |      | สมรส |           |      |        |      |
|-------------------------------------|-----|-----------|------|--------|------|------|-----------|------|--------|------|
|                                     | n   | $\bar{X}$ | S.D. | t      | Sig. | n    | $\bar{X}$ | S.D. | t      | Sig. |
| 1. ระดับการศึกษา                    |     |           |      |        |      |      |           |      |        |      |
| - ประถมศึกษา                        | 100 | 3.77      | .59  | 2.76*  | .01  | 230  | 3.79      | .61  | 1.08   | .28  |
| - มัธยมศึกษาขึ้นไป                  | 94  | 3.50      | .76  |        |      | 120  | 3.72      | .59  |        |      |
| 2. รายได้                           |     |           |      |        |      |      |           |      |        |      |
| - น้อย ( $\leq$ 6,000 บาท)          | 109 | 3.70      | .61  | 1.18   | .24  | 190  | 3.85      | .57  | 2.22*  | .03  |
| - มาก ( $>$ 6,000 บาท)              | 102 | 3.59      | .72  |        |      | 187  | 3.71      | .64  |        |      |
| 3. สมาชิกครอบครัว                   |     |           |      |        |      |      |           |      |        |      |
| - สมาชิกครอบครัวน้อย ( $\leq$ 4 คน) | 112 | 3.56      | .70  | -2.04* | .04  | 283  | 3.75      | .63  | -2.07* | .04  |
| - สมาชิกครอบครัวมาก ( $>$ 4 คน)     | 99  | 3.75      | .61  |        |      | 94   | 3.88      | .51  |        |      |

\*Sig. < .05

**ตารางที่ 8** การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่อระบบประกันสังคมของแรงงาน จำแนกตามสถานภาพสมรส และข้อมูลทั่วไป

| แหล่งความแปรปรวน  | โสด    |     |       |         |      | สมรส    |     |       |        |      |
|-------------------|--------|-----|-------|---------|------|---------|-----|-------|--------|------|
|                   | SS     | df  | MS    | F       | Sig. | SS      | df  | MS    | F      | Sig. |
| 1. อายุ           |        |     |       |         |      |         |     |       |        |      |
| ระหว่างกลุ่ม      | 5.412  | 2   | 2.706 | 6.372*  | .002 | 1.659   | 2   | .829  | 2.278  | .104 |
| ภายในกลุ่ม        | 88.325 | 208 | .425  |         |      | 136.153 | 374 | .364  |        |      |
| รวม               | 93.736 | 210 |       |         |      | 137.811 | 376 |       |        |      |
| 2. รายได้ครอบครัว |        |     |       |         |      |         |     |       |        |      |
| ระหว่างกลุ่ม      | 10.727 | 2   | 5.364 | 13.440* | .000 | 1.027   | 2   | .514  | 1.404  | .247 |
| ภายในกลุ่ม        | 83.009 | 208 | .399  |         |      | 136.784 | 374 | .366  |        |      |
| รวม               | 93.736 | 210 |       |         |      | 137.811 | 376 |       |        |      |
| 3. ฐานครอบครัว    |        |     |       |         |      |         |     |       |        |      |
| ระหว่างกลุ่ม      | 10.182 | 2   | 5.091 | 12.354* | .000 | 3.263   | 2   | 1.632 | 4.580* | .011 |
| ภายในกลุ่ม        | 77.067 | 187 | .412  |         |      | 130.748 | 367 | .356  |        |      |
| รวม               | 87.249 | 189 |       |         |      | 134.011 | 369 |       |        |      |

\*Sig. < .05

**ตารางที่ 9** การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเจตคติต่อระบบประกันสังคมของแรงงานที่มีอายุต่างกัน (กรณีแรงงานมีสถานภาพโสด) เป็นรายคู่

| อายุ                     | $\bar{X}$ | น้อย | ปานกลาง | มาก   |
|--------------------------|-----------|------|---------|-------|
|                          |           | 3.49 | 3.79    | 3.88  |
| น้อย (อายุ $\leq$ 30 ปี) | 3.49      |      | -.29*   | -.39* |
| ปานกลาง (อายุ 31-40 ปี)  | 3.79      |      |         | -.09  |
| มาก (อายุ $>$ 40 ปี)     | 3.88      |      |         |       |

\*Sig. < .05

**ตารางที่ 10** การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเจตคติต่อระบบประกันสังคมของแรงงานที่รายได้ครอบครัวต่างกัน (กรณีแรงงานมีสถานภาพโสด) เป็นรายคู่

| รายได้ครอบครัว                          | น้อย ปานกลาง มาก |      |           |
|-----------------------------------------|------------------|------|-----------|
|                                         | $\bar{X}$        | 3.77 | 3.78 3.24 |
| น้อย (รายได้ $\leq$ 8,000 บาท/เดือน)    | 3.77             |      | .00 .53*  |
| ปานกลาง (รายได้ 8,001-14,000 บาท/เดือน) | 3.78             |      | .54*      |
| มาก (รายได้ 14,000 บาท/เดือน)           | 3.24             |      |           |

\*Sig. < .05

**ตารางที่ 11** การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเจตคติต่อระบบประกันสังคมของแรงงานที่ฐานะครอบครัวต่างกัน (กรณีแรงงานมีสถานภาพโสด) เป็นรายคู่

| ฐานะครอบครัว                              | โสด       |      |         | สมรส |           |      |         |      |
|-------------------------------------------|-----------|------|---------|------|-----------|------|---------|------|
|                                           | $\bar{X}$ | ต่ำ  | ปานกลาง | สูง  | $\bar{X}$ | ต่ำ  | ปานกลาง | สูง  |
|                                           |           | 3.83 | 3.64    | 3.27 |           | 3.71 | 3.89    | 3.70 |
| ต่ำ (รายได้ $\leq$ 2,000 บาท/เดือน/คน)    | 3.83      |      | .19     | .56* | 3.71      |      | -.18    | .01  |
| ปานกลาง (รายได้ 2,001-4,000 บาท/เดือน/คน) | 3.64      |      |         | .37* | 3.89      |      |         | .19* |
| สูง (รายได้ > 4,000 บาท/เดือน/คน)         | 3.27      |      |         |      | 3.70      |      |         |      |

\*Sig. < .05

## 6. สรุปและอภิปรายผล

### 6.1 สรุป

1) แรงงานมีเจตคติต่อระบบประกันสังคมอยู่ในระดับสูง และมีการใช้บริการประกันสังคมเฉลี่ย 3.92 ครั้ง/ปี

2) แรงงานมีเจตคติต่อระบบประกันสังคมอยู่ในระดับสูง และเจตคติต่อระบบประกันสังคมของแรงงานที่แตกต่างตามสถานภาพการสมรส

3) แรงงานที่มีสถานภาพโสด มีการใช้บริการประกันสังคม แตกต่างกันตามอายุ และฐานะครอบครัว ส่วนแรงงานที่มีสถานภาพสมรส มีการใช้บริการประกันสังคม แตกต่างกันตามระดับการศึกษา รายได้ และอายุ

4) แรงงานที่มีสถานภาพโสด มีเจตคติต่อระบบประกันสังคม แตกต่างกันตามระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกครอบครัว อายุ รายได้ครอบครัว และฐานะครอบครัว ส่วนแรงงานที่มีสถานภาพสมรส มีเจตคติต่อระบบประกันสังคม แตกต่างกันตามรายได้ จำนวนสมาชิกครอบครัว และฐานะครอบครัว

### 6.2 อภิปรายผล

การวิจัยเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบเจตคติและการใช้บริการประกันสังคมของแรงงานในจังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1) แรงงานในจังหวัดสมุทรปราการมีการใช้บริการประกันสังคมเฉลี่ย 3.92 ครั้ง/ปี ซึ่งค่อนข้างแตกต่างไปจากสถิติของสำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน ที่พบว่า อัตราการใช้บริการทางการแพทย์ของผู้ประกันตนในปี พ.ศ. 2550 ทั้งกรณีผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยในเฉลี่ยประมาณ 2.64 ครั้ง/คน/ปี ทั้งอาจเนื่องมาจากการประเมินผลของกระทรวงแรงงานเป็นการประเมินในภาพรวมของทั้งประเทศ แต่

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเฉพาะในกรณีแรงงานในจังหวัดสมุทรปราการเท่านั้น และเมื่อวิเคราะห์จำแนกตามสถานภาพการสมรสของแรงงานก็พบว่า แรงงานที่มีสถานภาพสมรสมีการใช้บริการประกันสังคมเฉลี่ย 4.11 ครั้ง/ปี โดยสูงกว่าแรงงานสถานภาพโสดที่มีการใช้บริการประกันสังคมเฉลี่ย 3.59 ครั้ง/ปี สอดคล้องกับ จีรนนท์ แกล้วกล้า และคณะ [4] ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ารับบริการทางการแพทย์ในโรงพยาบาลของผู้ประกันตน สำนักงานประกันสังคม และผลการศึกษาพบว่า ผู้ประกันตนที่แต่งงานแล้ว หรือเป็นหม้าย/หย่า/แยก มีอัตราการเจ็บป่วย การใช้บริการทางการแพทย์ และการใช้สิทธิประกันสังคม สูงกว่าผู้ประกันตนที่เป็นโสด

และเมื่อทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้บริการประกันสังคมของแรงงานก็พบว่า กรณีแรงงานมีสถานภาพโสดมีการใช้บริการประกันสังคมแตกต่างกันตามอายุ และฐานะครอบครัว โดยแรงงานที่มีอายุน้อย และแรงงานที่ฐานะครอบครัวสูง จะมีการใช้บริการประกันสังคมต่ำ ส่วนกรณีที่แรงงานมีสถานภาพสมรส มีการใช้บริการประกันสังคมแตกต่างกันตามระดับการศึกษา รายได้ และอายุ โดยแรงงานที่การศึกษาสูง แรงงานที่มีรายได้มาก และแรงงานที่มีอายุน้อย จะมีการใช้บริการประกันสังคมต่ำ สอดคล้องกับ จีรนนท์ แกล้วกล้า และคณะ [4] ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ารับบริการทางการแพทย์ในโรงพยาบาลของผู้ประกันตน สำนักงานประกันสังคม ผลการศึกษาพบว่า ผู้ประกันตนที่มีการศึกษาสูงมีอัตราการใช้สิทธิประกันสังคมต่ำกว่าผู้ประกันตนที่มีการศึกษาต่ำ ผู้ประกันตนที่มีอายุมาก (45 ปีขึ้นไป) มีอัตราการเจ็บป่วย การใช้บริการทางการแพทย์ และการใช้สิทธิประกันสังคม สูงกว่าผู้ประกันตนที่มีอายุน้อยกว่า

และผู้ประกันตนที่มีรายได้ต่อเนื่องสูงมีอัตราการใช้สิทธิประกันสังคมต่ำกว่าผู้ประกันตนที่มีรายได้ต่ำกว่า

(2) แรงงานมีเจตคติต่อระบบประกันสังคมอยู่ในระดับสูง และเจตคติต่อระบบประกันสังคมของแรงงานแตกต่างกันตามสถานภาพการสมรส โดยแรงงานที่มีสถานภาพสมรสมีเจตคติต่อระบบประกันสังคมสูงกว่าสถานภาพโสด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแรงงานที่มีสถานภาพสมรสมีความต้องการความมั่นคงในชีวิตสูง เพราะมีการรับผิดชอบทางครอบครัวสูง [5] และเมื่อพิจารณาเฉพาะกรณีแรงงานที่มีสถานภาพโสด มีเจตคติต่อระบบประกันสังคมแตกต่างกันตามระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกครอบครัว อายุ รายได้ครอบครัว และฐานะครอบครัว โดยพบว่าแรงงานที่มีระดับการศึกษาต่ำ แรงงานที่มีสมาชิกครอบครัวมาก แรงงานที่มีอายุมาก แรงงานที่มีรายได้ครอบครัวปานกลาง และแรงงานที่ฐานะครอบครัวต่ำ เป็นกลุ่มมีเจตคติต่อระบบประกันสังคมสูงกลุ่มอื่นๆ ส่วนกรณีแรงงานที่มีสถานภาพสมรส มีเจตคติต่อระบบประกันสังคม แตกต่างกันตามรายได้ จำนวนสมาชิกครอบครัว และฐานะครอบครัว โดยพบว่าแรงงานที่มีรายได้ต่ำ แรงงานที่ครอบครัวมีสมาชิกมาก แรงงานที่ฐานะครอบครัวปานกลาง เป็นกลุ่มมีเจตคติต่อระบบประกันสังคมสูงกลุ่มอื่นๆ ซึ่งก็ค่อนข้างสอดคล้องกันทั้งกลุ่มแรงงานสถานภาพสมรสและโสด ทั้งนี้เพราะผู้ใช้แรงงานเห็นว่าการประกันสังคมเป็นระบบที่ดี มีประโยชน์ มีความเหมาะสมแล้วที่นำมาใช้ เพราะสามารถสร้างหลักประกันให้แก่ลูกจ้างให้อยู่ในสังคมได้อย่างไม่เดือดร้อน นับเป็นการสร้างความมั่นคงในการทำงานและการดำรงชีวิตให้กับลูกจ้าง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชนาภานต์ ลือชา [6] ที่ศึกษา ความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติของผู้ประกันตนที่มีต่อระบบประกันสังคม : กรณีศึกษาผู้ประกันตนในจังหวัดยโสธร ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกันตนในจังหวัดยโสธรมีทัศนคติต่อระบบประกันสังคมในระดับค่อนข้างสูง แต่ก็มีปัญหาในเรื่องความถี่ของการได้รับข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ และคำทิพย์ โปติบุตร [7] ได้ศึกษาความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติของผู้ประกันตนต่อระบบประกันสังคม : กรณีศึกษาสำนักงานประกันสังคมจังหวัดพังงา ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติของผู้ประกันตนต่อระบบประกันสังคมโดยภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างดี และนิราศรัตน์ มงคลรัตน์ [8] ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของความรู้ ทัศนคติของนายจ้างที่มีต่อการปฏิบัติตามการประกันสังคม : ศึกษาเฉพาะกรณีนายจ้างที่มีลูกจ้าง ตั้งแต่ 1-9 คน ในเขตจังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกันสังคมในระดับน้อย และมีทัศนคติต่อหลักการประกันสังคมและการบริหารงานประกันสังคมในระดับปานกลาง

## 7. ข้อเสนอแนะ

1) สำนักงานประกันสังคม ควรสร้างความเข้าใจกับผู้ที่จะเข้าสู่ระบบประกันสังคมด้วยการประชาสัมพันธ์ในเชิงรุกอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการปฏิบัติในส่วนของการบริการควรกระทำอย่างรวดเร็ว เสมอภาค ถูกต้อง และเข้าใจได้ง่าย เพื่อให้ทั้งผู้ประกันตนและสถานประกอบการเกิดเจตคติที่ดีต่อระบบประกันสังคม

2) ควรศึกษาวิจัยหาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้บริการระบบประกันสังคมของแรงงาน โดยอาจเน้นศึกษาเฉพาะกลุ่ม เช่น กลุ่มแรงงานในภาคการผลิต และกลุ่มแรงงานในภาคบริการ เป็นต้น ซึ่งอาจจะมียปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้บริการระบบประกันสังคมแตกต่างกันได้

3) ควรศึกษาในเชิงความสัมพันธ์เปรียบเทียบระหว่างจิตลักษณะเดิม (สุขภาพจิตที่ดี แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตนเกี่ยวกับสุขภาพ) สถานการณ์ (การรับรู้ข่าวสารประกันสังคม การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว สภาพแวดล้อมในที่ทำงาน ค่านิยมด้านชีวิตและสุขภาพ) และจิตลักษณะตามสถานการณ์ (ความรู้เกี่ยวกับการประกันสังคม และเจตคติต่อระบบประกันสังคม) กับการใช้บริการระบบประกันสังคมของแรงงาน

4) ควรทำการวิเคราะห์สาเหตุหรือการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ในตัวแปรต่างๆ เพื่อพิจารณาอิทธิพลของตัวแปรทั้งในทางตรงและทางอ้อม โดยแสดงถึงอิทธิพลที่ตัวแปรสาเหตุมีต่อตัวแปรผล

## 8. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากคณะเศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 คณะผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ และขอขอบพระคุณผู้ใช้แรงงานในจังหวัดสมุทรปราการที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

## เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน. 2551. สถิติงานประกันสังคม 2550. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- [2] สำนักงานแรงงานจังหวัดสมุทรปราการ. 2551. ข้อมูล/สถานการณ์ด้านแรงงานจังหวัด. ค้นเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2551 จาก <http://www.samutprakan.mol.go.th/node/40>

- [3] Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. 1970. Determining Sample Size for Research Activities. *Journal of Educational and Psychological Measurement*. 30 (3) : p. 607-610.
- [4] จีรนันท์ แก้วกล้า และคณะ. 2549. **ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ารับบริการทางการแพทย์ในโรงพยาบาลของผู้ประกันตน สำนักงานประกันสังคม**. รายงานการวิจัยทุนสนับสนุนจากสำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน.
- [5] ไพฑูรย์ พิมพ์ดี และสุรัชย์ ชาสุรีย์. 2550. ความผูกพันต่อองค์การของพนักงานสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*. 6(2) : น. 52-59.
- [6] ชนกานต์ สือชา. 2548. **ความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติของผู้ประกันตนที่มีต่อระบบประกันสังคม : กรณีศึกษาผู้ประกันตนในจังหวัดยโสธร**. ภาคนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- [7] คำทิพย์ โปติบุตร. 2545. **ความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติของผู้ประกันตนต่อระบบประกันสังคม : กรณีศึกษา สำนักงานประกันสังคมจังหวัดพังงา**. ภาคนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- [8] นิศารัตน์ มงคลรัตน์. 2546. **ความสัมพันธ์ของความรู้ทัศนคติของนายจ้างที่มีต่อการปฏิบัติด้านการประกันสังคม : ศึกษาเฉพาะกรณีนายจ้างที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 1-9 คน ในเขตจังหวัดสระบุรี**. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.